



|                                    |                        |             |                 |           |
|------------------------------------|------------------------|-------------|-----------------|-----------|
| ชื่อหนังสือพิมพ์<br>เชียงใหม่นิวส์ | วันที่<br>13 ต.ค. 2552 | ปีที่<br>19 | ฉบับที่<br>6664 | หน้า<br>5 |
|------------------------------------|------------------------|-------------|-----------------|-----------|



ซอยเรื่อง  
เมืองล้านนา  
ปีที่ ๑๑

# ลัวะหาย ไปไหน

ชน

พื้นเมืองดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานในดินแดนล้านนาและบริเวณเหนือขึ้นไปมาช้านานแล้วคือ ชาวลัวะ มีตำนานเรื่องเล่าและหลักฐานหลายอย่างที่บอกว่ามีชาวลัวะอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้ เช่น ตำนานเจ้าหลวงคำแดง ที่กล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาของผู้นำชาวลัวะแถบดอยหลวงเชียงดาว ตำนานอินทขิล กล่าวถึงการสร้างบ้านแปงเมืองของพวกลัวะบริเวณตีนดอยสุเทพ หรือแม้แต่ในตำนานมูลศาสนาที่กล่าวถึงพวกลัวะก่อนมีอาณาจักรหริภุญชัย โดยกล่าวถึงนายพรานพื้นเมืองชาวลัวะที่ได้ถวายผลสมอให้พระพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่พระองค์ได้เสด็จมายังสถานที่ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นพระธาตุนครหริภุญชัย หรือตำนานปู่เจ้าลางจกที่อยู่บนดอยตุง อันเป็นต้น





| ชื่อหนังสือพิมพ์ | วันที่        | ปีที่ | ฉบับที่ | หน้า |
|------------------|---------------|-------|---------|------|
| เชียงใหม่นิวส์   | 13 มี.ค. 2552 | 19    | 6664    | 5    |

ตระกูลของพญามังรายก็มีเรื่องราวของชาวลัวะเช่นกัน

เรื่องราวของชาวลัวะ หรือ ละว้า หรือ เม็งคบุตร ถูกนำมาเล่าเป็นนิทานปรัมปราสมเรื่องราวปาวีหริยของคาถาอาคม พวก ลัวะเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมต่ำ ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตัวเอง แต่มีภาษาพูด ยังไม่นับถือศาสนาแต่นับถือผีโดยมีความเชื่อว่าพวกตนเกิดจากรอยเท้าสัตว์ เป็นสังคมชนเผ่าคือมีหลายชุมชน หลายหมู่บ้านในบริเวณใกล้เคียงกัน มีความสัมพันธ์ในทางเชื้อสายเดียวกันใช้ภาษาเดียวกันมีหัวหน้าเผ่าปกครอง ยังไม่ได้พัฒนาเป็นชุมชนเมืองแต่ก็มีการแบ่งออกเป็นหลายหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะมีเรด ช้าง วัว เนื้อ เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มตนเอง ดังในตำนานได้กล่าวว่า คนที่เกิดจากรอยเท้าสัตว์ หรือรอยเท้าเรด หรือรอยเท้าวัว เป็นต้น

ตำนานมูลศาสนา ได้วิเคราะห์ถึงความเชื่อที่เกิดขึ้นในสังคมชาวลัวะแถบเชิงดอยสุเทพ เกิดขึ้นเมื่อผู้ปกครองชาวลัวะไม่ยึดถือหลักธรรมในการปกครอง เมื่อมีหนุ่มชาวลัวะประพาศิตัวเป็นอันธพาล ชอบทุบตีแม่ของตนเป็นประจำ นางผู้เป็นแม่เอาความไปฟ้องร้องท้าวพญาชาวลัวะผู้เป็นใหญ่ให้ตัดสินความ แต่ท้าวพญาผู้เป็นใหญ่ได้ตัดสินว่าการกระทำของลูกไม่ผิดโดยให้เหตุผลว่า หากลูกกระชังหรือลูกกระดิงไม่ตีแม่แล้วจะเกิดเสียงดังได้อย่างไร

ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นเหตุทำให้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในสังคมชาวลัวะแถบเชิงดอยสุเทพ จนทำให้वासเทพฤๅษีที่เคยบวชเรียนในพุทธศาสนามาก่อนแล้วมาบักหลักตั้งถิ่นฐานอยู่กับชาวลัวะจนเสมือนเป็นปัญญาชนคนหนึ่งในสังคมลัวะ ได้ชักชวนชาวลัวะกลุ่มหนึ่งล่องแม่น้ำปิงค้นหาทางใต้แล้วมาสร้างเมืองหริภุญชัยในเวลาต่อมา

หัวหน้าเผ่าชาวลัวะที่มีชื่อเสียงโด่งดังในตำนานเมืองลำพูน (ตำนานจามเทวีวงศ์) คือขุนหลวงวิลังคะ หรือที่ชาวบ้านมักเรียกว่า “ขุนหลวงมะลังกะ” เป็นหัวหน้าเผ่าในยุคที่พระนางจามเทวีเพิ่งจะเสด็จมาจากละโว้ ขึ้นมาปกครองเมืองหริภุญชัยตามคำเชิญของवासเทพฤๅษี

ขุนหลวงมะลังกะได้ยืมกิตติศัพท์พระศิริโณมของพระนางจามเทวีว่างดงามยิ่งนักจึงมีจิตปฏิพัทธ์รักใคร่ไหลหลง ส่งทูตมาสู่ขอพระนาง แต่พระนางจามเทวีก็ใช้ปัญญาออกอุบายบายเบี่ยงมาตลอด เช่น พระนางบอกว่าถ้าหากขุนหลวงมะลังกะพุ่งหอกมาปักกลางเมือง

หริภุญชัยได้ ก็จะยอมตกลงแต่งงานด้วย

ด้วยเหตุที่ขุนหลวงมะลังกะเป็นผู้มีคาถาอาคม จึงได้ขึ้นไปบนดอยสุเทพร้ายเวทมนตร์ตราคาถาอาคม แล้วพุ่งหอกสะเหน้ามัดกที่หนองน้ำนอกเมืองทิศตะวันตก ต่อมาได้เรียกหนองแห่งนี้ว่า “หนองสะเหน้า”





|                                    |                        |             |                 |           |
|------------------------------------|------------------------|-------------|-----------------|-----------|
| ชื่อหนังสือพิมพ์<br>เชียงใหม่นิวส์ | วันที่<br>11 ธ.ค. 2552 | ปีที่<br>19 | ฉบับที่<br>6664 | หน้า<br>5 |
|------------------------------------|------------------------|-------------|-----------------|-----------|



เมื่อพระนางจามเทวีรู้ว่าขุนหลวงมะลังกะมีอิทธิฤทธิ์พระนาง  
จึงต้องรีบเอาชายผ้าถุงทำเป็นหมวกและเอาใบพลูที่พระนางทำพิธี  
ชมอาคมแล้วมาห่อทำหมากคำให้ทูตส่งไปถวายขุนหลวงมะลังกะ  
และขอให้หลวงมะลังกะพุงสะเหน้าอีกครั้ง แต่คราวนี้วิชาอาคมของ  
หลวงมะลังกะได้เสื่อมลงไป สะเหน้าที่พุงจึงตกลงที่บริเวณดินดอยสุเทพ

จนในที่สุดหลายปีต่อมา เมื่อขุนหลวงมะลังกะเห็นว่าคงจะไม่  
ได้ตัวพระนางจามเทวี จึงตัดสินใจยกทัพบุกเมืองหริภุญชัย พระนาง  
จามเทวีจึงได้เอาช้างผู้กำงาเขียว ช้างคู่บารมีของพระนางออกมาสู้  
รบขับไล่ข้าศึกชาวลัวะจนแตกพ่าย และพวกลัวะได้หนีไปในป่าลึก





|                                    |                        |             |                 |           |
|------------------------------------|------------------------|-------------|-----------------|-----------|
| ชื่อหนังสือพิมพ์<br>เชียงใหม่นิวส์ | วันที่<br>19 ต.ค. 2552 | ปีที่<br>19 | ฉบับที่<br>6664 | หน้า<br>5 |
|------------------------------------|------------------------|-------------|-----------------|-----------|



ด้านเหนือของดอยสุเทพแถบลุ่มน้ำแม่สา แม่ริมและคาดว่าขุนหลวงมะลังกะ ต่อมใจเสียชีวิตในเวลาต่อมาที่ดอยคว่ำหล้อง

ปัจจุบันชาวบ้านบ้านเมืองเกะ ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม ยังจัดพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของขุนหลวงมะลังกะทุกปี และมีการบูชามะลังกะในพิธีเสกนาของชาวนาในแถบลุ่มน้ำแม่สา (ต้นน้ำสาขาแม่ริม)

ร่องรอยของชาวลัวะในจังหวัดลำพูน ยังปรากฏหลักฐานที่บ้านแม่เตย ตำบลแม่ตืน อำเภอลี้ ซึ่งปรากฏในประวัติของครูบาขาวปี ที่กล่าวว่าแม่ของครูบาขาวปีเป็นคนลัวะ ในขณะที่ครูบาเกิดชุมชนชาวลัวะแม่เตยมีประมาณ 6-7 ครอบครัว และยังปรากฏหลักฐานวัดของชาวลัวะที่ตำบลก้อในเขตอำเภอลี้หลายแห่ง เช่น วัดแอ้ว ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง หรือวัดทาภู ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา ก็เคยเป็นชุมชนลัวะมาก่อน

พอถึง พ.ศ.นี้ คนไต คนยอง คนยาง จะมีใครยอมรับว่าตนเองมีสายเลือดลัวะผสมอยู่ เพราะบางคนเห็นว่าการถูกเรียกว่าเป็น “ชาวลัวะ” ถือเป็นการดูถูก (และไม่อยากยอมรับ) แต่หากบอกว่าพวกที่เคยนับถือ “ผีปู่ย่า - ผีเหมืองผีฝ่าย - ผีไฮผีนา - ผีหอผีเหียน” ล้วนเป็นมรดกความเชื่อของชาวลัวะมาก่อน ก็ขอให้ทำใจและรับรู้ว่าย่อบทุกคนที่มีบรรพบุรุษเกิดมาในดินแดนล้านนานี้ย่อมมีสายเลือดลัวะผสมอยู่ แม้จะทำใจไม่อยากจะยอมรับก็ตามที่

บทความโดย

กำธร ธิฉลาด

สถาบันวิจัยทริภูญชัยลำพูน

จักรพงษ์ กำบุญเรือง

[jakpong@chiangmainews.co.th](mailto:jakpong@chiangmainews.co.th)